

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben házhos horvá:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Asszerkesztőség kérésatok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, okt. 24.

Tavaszi levegő.

Nagyvárad bibornok-püspöke tavaszi levegő lehelletét érezte a nagyváradai képtárlat tegnapi megnyitására. A tavaszt, az új életre ébredést üdvözölte rövid, de nagyhatású beszédében.

Pedig az idő minden inkább, csak nem tavaszi. Csepergő, majd meg hosszú szájakban ömlő eső, fűtől, hűvös szél, sár mindenfelé, melyet csak néhol tarkít meg a fáknak lehullott, elsárgult, átázott lombja. A lehető legunalmasabb, legcsunyaabb ősz, a mikor legjobb semmire sem gondolni, mert különben önkéntelenül is az elmúlás, a pusztulás jut eszünkbe...

És mégis a megnyitó beszédben tavaszi levegőt hallottunk említeni s annak nyomán mintha csakugyan tavaszi hangulat, lelkesedés érzett volna mindenütt. Igen! mert megértettük, hogy tavaszt látunk magunk előtt feltárulni a nagyváradai kiállításban: a magyar művészet tavaszát.

Sokat ígérő, lelket bátorító tavasz, de még mindig csak tavasz.

Mint majdnem minden téren, a művészetben is csak pár évtized óta szerepel a magyar név. Az az évszázadokig tartó harc, melyet kifelé és befelé folytattunk állami létünkért, faji fennmaradásunkért, magyar nyelvünkért, ez a harc a politika és a hadvezérlés terére vezette legjobb erőinket s lettek kiváló diplomataink, rettegett vezéreink, de minden egyéb téren még azt az állást is elvesztettük, a melyet régebbi időkben sikerült elfoglalnunk.

Nem kell itt Mátyás vagy az Anjouk korára visszamennünk. Harmadfél századdal ezelőtt még itt állott Nagyváradon a szent királyok ércbe öntött szobra, régi idők jeles alkotása. Hogy a török betette a lábát, ágyu golyót öntetett belőlük s a régi magyar szobrászat utolsó szép emlékei a várat visszavívó magyar katonák életét irtogatták. S úgy látszott hosszú ideig, mintha azok a szent király szobrokból öntött golyók megölték volna a fejlődő magyar művészetet is örökre; úgy látszott, a magyar művészetnek itt állítottak keresztet a sirjára, Nagyváradon.

A jelen diadalát, a jövő fényes reményét látjuk tehát abban, hogy éppen Nagyváradon hangoztatják a művészet tavaszát.

Van már művészetünk pár évtizede, a kiegyezés óta éppen nagy haladás tapasztalható e téren, csak egy volt a hibája: nem annyira magyar volt, mint inkább csak budapesti. Művészeink legnagyobb része a fővárosban talált otthonát és keresett közönséget. Laikus ember el sem képzelheti hamarjában, hogy élhet

meg annyi festő egymás hátán, mint a hogy Budapesten vannak. Ennek pedig az a következménye, hogy egyrészt a budapesti közönség túlkínálattal állván szemközt, az egész művészet értéke csökkenni fog szemében, másrészt pedig maguk a művészek túlságosan egyoldalú befolyás alá jutnak, nem ismernek mást, mint csak a fővárosi közönség izlését, csak ezt igyekeznek szolgálni, egymás közt is csak ebben az irányban kelnek versenyre s így mikor magyar műizlésről beszélünk, eddig ugyiszólván kizárólag budapesti műizlést kellett alatta érteni.

Ez a kizárólagos központosító szellem a milyen káros a közigazgatásban s minden más tevékenységben, éppen olyan káros a művészetben is, mert egyoldalúvá teszi. De káros az egész művelt magyar társadalomra is, mert csak elenyésző csekély részének engedi meg a magasabb műveltséget.

Ennek a ferde helyzetnek javulását várjuk az ujonnan megindult mozgalomtól, melynek célja vidéki műtárlatok rendezése. Jöjjen ide közénk a magyar művész, közénk vidéki városokba, mutassa be nekünk a művészet újabb haladását s egyúttal érezze meg a mi kívánalmainkat, a mi izlésünk követelményeit is. Tartsa kezét ne csak a fővárosi, hanem az egész magyar közönség fejlődő izlésének üterére, hogy ne csak külföldi irányok átmásolásában, hanem eredeti magyar művészeti eszmék ápolásában is kitünjünk.

Ezt reméljük a vidéki kiállítások rendezésétől: a magyar művészetnek nemzetesebb irányban haladását s a vidéki közönség műizlésének fejlődését. Egy művészet sem lehet nagygyá eredetiség nélkül s egy nép sem lehet nagygyá, ha hiányzik nála a fejlett műizlés. A kettő egymással párhuzamosan halad, egyik a másikra hat fejlesztőleg, nevelőleg s a végeredmény nem is lehet akkor más, mint mindnyájunk célja: a magyarság haladása, nagysága.

Büszkék vagyunk rá, hogy ezt az új irányt Szeged után Nagyváradon törték meg a művészetben; Nagyváradon, a hol 208 évvel ezelőtt még szent király szobrokból öntött ágyu golyókkal lövöldöztek az ostromló magyar vitézekre.

Itt temették el a régi magyar művészetet; méltó, hogy itt legyen az új művészetnek feltámadása, reményt keltő tavasza.

— K. A.

A műtárlat megnyitó ünnepélye.

A megnyitási ünnepély fényesen ment végbe.

A kiállítás lelkes bajnokai, *Telepy* Károly festőművész, dr. *Hoványi* Géza bizottsági elnök, dr. *Radó* Ignác és *Paur* Géza festőművész buzgalommal tevékenykedtek, hogy minden a legszebb rendben történjék.

A kapunál és a terem bejáratánál diszbe öltözött rendőrök álltak, *Réz* Mihály biztos vezetése alatt s bent a teremben néhány diszbe öltözött tűzoltó tartott őrséget.

Fél 11 órakor már előkelő szép női közönség s városunk kiváló polgárai gyűltek össze a Csarnok mellektermeiben.

A jelen voltak közül a következőket jegeztük fel:

Dr. *Bulyovszky* Józsefné, *Batig* Ferenczné, dr. *Berkovits* Miklósné, *Bognár* Sándorné, *Breitner* Elza, *Balogh* Samuné, *Beroldingen* Lili grófné, *Ficzek* Lajosné, *Ficzek* Margit, *Fehér* Dezsóné, *Feiler* Józsefné, *Fekete* Sándorné, özv. *Grunwald* Henrikné, *Jelentsik* Klára és *Margit*, *Huzella* Gyuláné, *Hegyesi* Mártonné, *Hajós* Izsóné, *Kunz* Gusztávné, *Kiss* Elekné, *Kovács* S. Jánosné, *Konrád* Márkné, *Konrád* Margit, *Lukács* Györgyné, *Lamm* Ágnes, *Láng* Józsefné, *Laszky* Árminné, *Mezey* Vilma, *Mihelly* Lajosné, *Moskovits* Mórné, *Papp* Oszkárné, *Papp* Kozina, dr. *Radó* Ignác, *Ritók* Margit, *Schlauch* Jozefin, *Szunyogh* Lorándné, *Schwarz* Ábráhamnén, *Steiner* Kornélia, *Schwarz* Ferenczné, *Schwarz* Ilona, *Vulkán* Józsefné.

Andrássy Péter, dr. *Bulyovszky* József, *Baróthy* Pál, *Cziffra* Gerő, dr. *Dési* Géza, *Farkas* Izidor, *Glatz* Antal, *Géczy* Lajos, *Huzella* Gyula, dr. *Hoványi* Géza, dr. *Hoványi* Gyula, *Hajós* Izsó, *Kotunovits* Sándor, *Kiss* Elek, *Kovács* S. János, *Laurán* Ágoston g. kath. püsp. helynök, *Lukács* György békési főispán, *Léderer* Dávid, *Mihelly* Adolf, *Mihelly* Lajos, *Makucz* Ernő, *Mayer* Antal, *Mangra* Vazul g. kel. püspöki helynök, *May* Sándor, *Nyáry* Ignác, *Novotny* S. Alfonz, dr. *Némethy* Gyula, dr. *Papp* Oszkár, *Paur* Géza, *Pakala* Tamás, dr. *Radó* Ignác, *Ritók* Zsigmond, *Rimler* Károly, *Reismann* Mór, *Rees* E. L., *Somogyi* Károly, *Szmazsenka* Ernő, *Steinberger* Ferenc kanonok, dr. *Szemethy* Géza, *Széchényi* Jenő kanonok, *Telepy* Károly, dr. *Waldmann* Béla, dr. *Vueskics* Gyula, *Winkler* Lajos, *Wagner* József és a hírlapírók.

Pár perczel 11 óra után érkezett meg a kiállítás illústris védnöke: dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspök, *Fetser* Antal oldalkanonok kíséretében s a jelen voltak lelkes éljenzéssel fogadták.

A nagyterem felé eső egyik helyiségben dr. *Hoványi* Géza fogadta Ő Eminenciáját, kit a jelen volt előkelő közönség szeretettel vett körül.

Az üdvözlő beszéd.

Dr. *Hoványi* Géza a következő csinos, lelkes beszéddel üdvözölte az egyházfejedelmet:

Főmagasságu Bibornok!

Kegyelmes Uram!

Mély tisztelettel üdvözlöm Főmagasságodat, képkiallításunk maecenás védnökét.

Ha való az, hogy a művészetnek ott nyílnak legszebb virágai, hol annak gyökere a nemzet társadalmi és politikai erényeinek televény földjébe hatolhat; ha igaz az, hogy a valódi művészet a nagy eszmék, a széleskörű érdekek és mélyesélyes mély érzelmek tolmácsa, ha tagadhatatlan, hogy a képirásnak nyelve nemes, kifejező és a képzelő tehetség legkiválóbb erőinek eredménye, akkor mi váradiak véghetetlen szerencsések vagyunk, hogy a kiállításnak védnökségét Eminenciád kegyes volt elvállalni, mert a mint a nagy francia király az államra vonatkoztatva mondhatta, úgy Emi-

nenciád joggal jellemezhetné magát »A művészet én vagyok« (l'art c'est moi.) (Éljenzés.)

Hisz Eminenciád élete a politikai és társadalmi erényeknek is humusa, — nemes és kifejező nyelve mindenha a fenséges eszmék, a legszélesebb körű érdekek, mély érzelmek tolmácsa; Eminenciád a szellemi tehetségek legnagyobb erőinek representansa. (Éljenzés.)

Mély tisztelettel kérem tehát Eminenciádat, hogy képiállításunkat megnyitni sziveskedjék. (Hosszas eljenzés.)

Eljen dr. Schlauch Lőrincz bibornok püspök!

Eljen városunk első polgára!

Hogy a szónok szép beszédének utolsó szavai mily élénk visszhangra találtak a jelen voltak szívében, azt a kitört lelkes eljenzés bizonyította.

A bibornok beszéde.

A szívből fakadt lelkes eljenzés elhangzása után a bibornok-püspök, mint a kiállítás védnöke a következő beszéddel nyitotta meg a kiállítást:

Nagyvárad városa a tudományok elsajátítására, a szellemi művelődésre rendelt intézeteivel bátran kiállja a versenyt a többi alföldi városokkal, sőt talán állíthatni, hogy ezek közt az első helyet foglalja el.

Ma a magyar művészet termékei tartják bevonulásukat Nagyváradra, ma a művészet egyik ágának nyitja meg kapuit a város. A szellemi élet mellé állítja a kedélyélet egyik kiváló tényezőjét: a művészetet, mely teremtő erejével életet ad az ideálnak, az isteni ihletnek formát varázsol, magához ragadja színpompájával a tanulatlannak lelkét, de lebilincseli egyszermind a művelt lelkeket, és ezeket kiválólag.

Mintha egy friss tavaszi levegő érintené arcunkat a komor őszi napokban. Igen! mert ilyen a művészetnek éltető ereje. Mintha a köznapi élet pongyolaságából, a mindennapi életharcz sivárságából kiemelve éreznők magunkat és oda állítva ahol az idealismus cultusával az élet realismusának szolgája megszűnik és uralkodik a magasabb a nemesebb élvezet. — Igen! mert a művészet eszményi céljaival nemesít.

És azért mi a művészetet szívből üdvözöljük körünkben.

Örömmel jelentünk meg, hogy részt vegyünk e kiállítás ünnepélyes megnyitására s így tanui legyünk a nagyvárad kultur-élet egy újabb nyilvánulásának, mely tán nem méltatlanul sorakozik ahhoz, midőn csak a minap a művészet egy másik ágának megnyitotta Thália hajlékát.

Köszönet azért Önöknek, hogy méltányolván e város közönségének a művészet iránti érzékét, a nemes szellemi élvezetek iránti szeretetét, a művelődés iránti lelkesedését, mely semmiben a mi nemes és magasztos hátramaradni nem akar, — lehetővé tették, hogy bár rövid időre is élvezhesse a magyar művészetnek ezen fényes termékeit.

A kiállítást ezennel megnyitom.

A kiállítás megtekintése.

A remek beszédet élénken megélték a bibornokot *Telepy* Károly festőművész és dr. *Radó* Ignác bevezették a kiállításba, ahol mindvégig kalauzolták.

Mindjárt az első csoportban lekötötték az egyházfedelem figyelmét *Roskovics* Ignác fal-festményei, melyek majolikában a budai új királyi palotában lesznek. Különöse a Szent Erzsébet és III. Endre képeit nézte hosszasan.

Elismeréssel szemlélte *Molnár* József képét (A Szent család).

Általában kiváló műérzékkel, nagy megfigyeléssel szemlélte az egyes festményeket s szellemes megjegyzéseket tett egyik-másik képre.

Jóízűen mosolygott *Némethy* Lajos »Nagybecskereki vízvezeték« című műve előtt, a mely két vízfordó szamarat ábrázol.

A 44. számú kép olasz konyhát mutat s a véres hus élénken van rajta színezve. Megjegyezte rá a bibornok, hogy nem szereti az ilyen képeket, nem esztetikusok.

Hosszasabban nézte a Balló Ede festőművész által festett Tisza Kálmán életnagyságu ülő képét s jónak, hünek találta. — Valaki a körülállók közül megjegyezte:

— Görcsösen ragaszkodik a székéhez.

Az egykori időkre célzó megjegyzés a bibornok ajkára is mosolyt csalt.

Különös érdekekkel hallgatta *Telepy* magyarázatát *Zichy* Mihály »A bor hatalma« című nagyobb festménye előtt, s az egyes alakok megnyerték tetszését.

Az átellenben levő 108. sz. kép Ballótól való. Üveg alatt van s az Üdvözítőt ábrázolja a sirbatétel előtt. A bibornok egész közeli pár perczig nézte a szép képet s tudakozódott az ára után. Midőn meghallotta, hogy a művész 3000 koronára tette a kép árát, megjegyezte:

— Igen szép Nem drágalom.

Igen megnyerte a bibornok tetszését a *Molnár* József egyik alkotása: *Rebeka* a kútnál, amire *Telepy* is megjegyezte, hogy remek alkotás.

Ő Eminenciája tudakozódott a kép ára után s kijelentette, hogy azt megtartja.

— Régen óhajtom már megszerezni, — mondá a kiséretőben levőknek.

A kép ára 1100 korona.

Megtekintette még a terem egyik sarkában, déli növények között elhelyezett mellszobrát Ő Felségének és néhai Erzsébet királynőnek, valamint a többi szobrokat s teljes elismerését nyilvánította a kiállítás sikere fölött.

Ő Eminenciája $\frac{3}{4}$ 12 órakor lelkesült eljenzés mellett hagyta el a kiállítást.

*

A kiállítás rendező-bizottsága a megnyitás alkalmából több üdvözlő táviratot kapott s ezek a következők:

Szives üdvözlés e megnyitáskor művésztársaim nevében is. *Kacsiány.*

*

Hatalmas kulturális ünnepeinkre küldött meghívót köszönöm. Boldogan sietnék Szent-László ősi városába, melynek egykor tb. főjegyzője voltam, de *Walter Crane* angol művészt vendégül várjuk s így a házigazda kötelessége itthon tart. Legyen Várad ismét oly nagy a művészetben mint volt Nagy Lajos király idejében, mikor a ragyogó ordáliákat tartották büszke falai között!

Erdélyi Béla,

a szegedi képzőművészeti egyesület igazgatója.

*

A „TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

Utólagos válasz Deérnek.*

En Önt szép tárczái után csak »Deér«-nek ismerem; Ön engem sehogysem. Mindketten a névtelenség misztikus fátyolába burkolódva jelenünk meg néha e fekete vonallal fedett kis kunyhóskában, e kedves birodalomban, ha már nagyon telve a szívünk, hogy itt csöndesen kipanaszoljuk magunkat.

Nemrégiben is ön egy szép kis történetét panasztolt el, a melynek nem volt vége. Érdekes probléma maradt a történet vége, s ennek a megoldására ön olvasóit is felszólította.

Érdekekkel vártam a befejezést: miként leend e kényes probléma megfejtve?

Ön megírta a történet végét; várakozásom tehát nem volt hiábavaló: ebben nem csalódtam. És mégis — engedje meg kérem, hogy szokott, talán tulerős őszinteséggel megmondjam — igen nagy csalódással tettem le kezemből a lapot.

S hogy miért? — Erre vonatkozólag kérem szives engedelmét észrevételeim nyilvání-

* Egyik szellemes és ügyes tollú tárczairónőnk, — ki a Madonna leveleivel mutatkozott be olvasóinknak — írja ezeket az érdekes lélektani és erkölcsi reflexiókat Deér befejezeten történetéhez. Örvendünk rajta, mert Deér megoldása minket sem elégitelt ki.

tására. Jóllehet teljesen ismeretlenek vagyunk, ez azonban nem zárja ki azt, hogy én is ne éljek az olvasó jogával, kiket ön felszólított a válaszadásra.

... Nem ilyen megoldását vártam a problémának; ez okozta csalódásomat. Rosszul esett, hogy ne mondjam szinte bosszankodtam, hogy az ön által czitált válaszok közül, még a leg-távolabbról sem közelíti meg egyetlenegy se azt a — szerintem egyedüli — becsületesen tökéletes megoldást, ami az én lelkemben már az első cikk olvasása után azonnal a leghelyesebbnek tetszett. És utóljára még ön is más befejezést kerekít.

— Ez igen sokoldalú és kényes lélektani kérdés, mihez hozzá szólni nem tartom érdektelennek. Sokféleképen lehet megvitatni és én mégis csak egyetlen, igazán nemes és becsületos megoldást fogadok el. Ha megengedi rámutatok erre.

... Ön úgy fejezte be a történetet, hogy *Margit* és *hugának* a férje szerelmekben egyesülnek; *Klára*, a feleség, pedig — lemond.

Mert *Margit* nem halhat meg, minthogy sokkal jobban szereti *hugát*, hogysen halálával boldogtalanná tenné; — s mert *Margit* — az a *Margit*, aminőt ön alkotott meg lelkében, nem lehet oly hitvány, hogy a sógora karjaiba dobja magát és — elrabolva a szerető hitvestől, — élvezze a tiltott szerelem bűnös csókjait.

Noe, ha e két thézis közül kellene választani, akkor inkább a meghalást ajánlanám *Margitnak*; mivel én sem tudom elképzelni, hogy jóérzésű leány — bárkivel is, de különösen a sógorával, a testvére háta mögött szeretkezzék.

Cseppet sem tartom különösnek azt, hogy a testvér feldulva huga családi boldogságát, kitaszítva őt a házasság szentélyéből ő maga foglalja el ott a feleség helyét. Ha képes erre, akkor is inkább haljon meg!

S ön éppen ezt adta megoldásnak! — Vajjon szeretheti-e *Margit* a *hugát*, ha képes önkre tenni örökre az életét. És vajjon ha ő ilyen áron jutott volna a boldogsághoz, nyugodt lesz-e az ő élete? élvezheti-e igazán azt a boldogságot, amit az ártatlan testvéri szív romjaira épített? ...

De nemcsak lélektanilag nem helyes a megoldás. — *Margit* és *hugának* férje a házasságban sosem egyesülhetnek. Ez az egyház törvényeibe ütköznék; minthogy neki az a férfi sógora s közöttük lelki rokonság van, ez pedig házassági akadályt képez.

De különben is a szentségi házasság felbonthatatlan.

Ha pedig *Margit* tisztességesen akar egyesülni az általa szeretett férfivel, úgy feltétlenül a házasság szentségével kell magukat összekapcsolniok; mert ha nem? — ott tartunk a fenntebb elvetett szisztemánál: hogy *Margit* nem

Mai művészeti ünnepélyük alkalmával örömtelt szívvel üdvözölöm a kezdeményezőket és Nagyváradi lelkes közönségét.

Stelczer Frigyes.

A műtárlaton naponként a rendező-bizottság hölgy tagjai közül 10—10 szerepel mint napi biztos. A rendező-bizottság ezen határozata csak fokozni fogja a tárlat látogatottságát, s igen ügyes dolog volt a becses kiállítás vonzerejét kedves szép hölgyeink állandó jelenlétével is emelni.

A beosztás szerint a következő szép hölgyek teljesítik a napi biztos teendőket:

Napibiztosok.

Október 25-ikén: Kunz Gusztávné, Huzella Gyuláné, Balázsházi nővérek, Kourád Margit, Radó Ignáczné, Laszky Árminné, Feiler Józsefné, Szendrei Balogh Samuné, Batig Ferenczné, Mezey Vilma, Ferenczy Iona.

Október 26-ikán: Schmidt alezredesné, Aulich Henrikné, Major Miklósné, Noszlopy századosné, Schlauch Josefina, Br. Podmaniczky Emma, Luzsénszky nővérek, Jelentsik nővérek, Glatz Antalné, Ritoók Emma.

Október 27-én: Rimanóczy Kálmánné, Giraud Vilma, Ficzek Margit, Deák Margit, Stocker Józsefné, Vulkán Józsefné, Molnár Lajosné, Flór Jánosné, Dr. Baróthy Akosné, Hoffmann Henrikné.

Október 28-ikán: Bognár Sándorné, Breiter Elza, Kiss Elekné, Janky Antalné, Grünwald Henrikné, Dr. Moskovits Józsefné, Meskó Boldizsárné, Örley Anna, Miskolczy Irma, Moskovits Miksáné.

Október 29-ikén: Szunyogh Lórádné, Beroldingen Lilly báróné, Steiner Kornél, Schwartz Ilonka, Szokoll Wildburg báróné, Pallay Lajosné, Bulyovszky Józsefné, Moskovits Mórné, Ritoók Margit, Latscher Viktorné.

Október 30-án: Darvassy Lajosné, Cseresnyés Lujza, Sebő Anna, Sipos Elza, Sas Edéné, Láng Józsefné, dr. Kovács Jánosné, Knapp Ferenczné, Mihelyi Lajosné, Fehér Dezsóné.

Október 31-ikén: Wertheimstein nővérek, Tassy Dalma, Telegdy Ilonka, Zathureczky Pólka, Márkus Lászlóné, Krüger Melánia, Potassy Jánosné, Virányiné Bodor Cornelia, Bozók Nóra.

November 1-én: Dr. Papp Coriolánné, Pogány Antalné, dr. Lázár Aurélné, Lukács Györgyné, Ferenczy Ilona, Személyi Kálmánné, Hegyesi Mártonné, Hegedüs Irén, Marton Manóné.

November 2-án: Kunz Gusztávné, Huzella Gyuláné, Balázsházi nővérek, Konrad Margit,

Radó Ignáczné, Laszky Árminné, Feiler Józsefné, Szendrei Balogh Samuné, Batig Ferenczné, Mezey Vilma

November 3-ikán: Schmith alezredesné, Aulich Henrikné, Major Miklósné, Noszlopy századosné, Schlauch Josefina, Br. Podmaniczky Emma, Luzsénszky nővérek, Jelentsik nővérek, Glatz Antalné, Ritoók Emma.

November 4-én: Rimanóczy Kálmánné, Ficzek Margit, Giraud Vilma, Deák Margit, Stocker Józsefné, Vulkán Józsefné, Molnár Lajosné, Flór Jánosné, dr. Baróthy Akosné, Hoffmann Henrikné.

November 5-én: Bognár Sándorné, Breiter Elza, Kiss Elekné, Janky Antalné, Grünwald Henrikné, dr. Moskovits Józsefné, Meskó Boldizsárné, Örley Anna, Miskolczy Irma, Moskovits Miksáné.

November 6-án: Szunyogh Lórádné, Beroldingen Lilly báróné, Steiner Kornél, Schwartz Ilonka, Szokoll Wildburg báróné, Pallay Lajosné, Bulyovszky Józsefné, Moskovits Mórné, Ritoók Margit, Latscher Viktorné.

November 7-én: Darvassy Lajosné, Cseresnyés Lujza, Sebő Anna, Sipos Elza, Sas Edéné, Láng Józsefné, dr. Kovács Jánosné, Knapp Ferenczné, Mihelyi Lajosné, Fehér Dezsóné.

November 8-ikán: Wertheimstein nővérek, Tassy Dalma, Telegdy Ilonka, Zathureczky Pólka, Márkus Lászlóné, Krüger Melánia, Pottassy Jánosné, Virányiné Bodor Cornelia, Bozók Nóra.

November 9-ikén: Dr. Papp Coriolánné, Pogány Antalné, dr. Lázár Aurélné, Lukács Györgyné, Ferenczy Ilona, Személyi Kálmánné, Hegyesi Mártonné, Hegedüs Irén, Marton Manóné.

November 10-ikén: Kunz Gusztávné, Huzella Gyuláné, Balázsházi nővérek, Konrad Margit, Radó Ignáczné, Laszky Árminné, Feiler Józsefné, Szendrei Balogh Samuné, Batig Ferenczné, Mezey Vilma, Ferenczy Iona.

November 11-én: Schmidt alezredesné, Aulich Henrikné, Major Miklósné, Noszlopy századosné, Schlauch Josefina, Br. Podmaniczky Emma, Luzsénszky nővérek, Jelentsik nővérek, Glatz Antalné, Ritoók Emma.

A magyarországi görög szertartású katolikusok a pápához.

A mint értesülünk, a balázsfalvi görög katolikus román érseki egyházmegye a Rómával történt egyesülés 200 éves emlékfürdőjére alkalmából főszinatot tartott. A zsinaton felolvasták a szentatyának a magyarországi szerdélyrészi gör. kath. román egyházfejelmekhez intézett Szerencsekívánó levelét, a melyre

a szinódus a következő hódolóiratban válaszolt:

Legszentebb Atyánk!

Az apostoli irat, a melyben Te bennünket az isteni kegyelem folytán immár másodízben befejeződött évszázad fordulóján az elődeink által a római szentszékekkel történt egyesülésnek az apostoli gondviselés tüzhelyéről legutóbb is megvigasztaltál, ime nekünk és hívőinknek annál örövendesebb tudásul szolgált, minthogy újabb ragyogó bizonyítékát képezi a római pápának irántunk és nemzetünk iránt tanusított jóakaró és kegyes érzelmeinek. Mióta, Legszentebb Atyánk, őseink két évszázaddal ezelőtt, egy hosszú és vékonykával megsiratandó elválásnak utána, s római szentszékekkel ismét egyesülének, azóta románjainknak oly tanulékony népe teljesen meggyőződött arról, miként — hogy Szentségednek egykoriban használt saját boldogságos szavaival éljünk: — sem az egyes embernek, sem az Istentől való államnak nem juthat az Isten által nagyobb ajándék osztályrésze, mint ha az ő kegyelméből beveszik a katolikus igazságot, a bevettet állhatatosan megtartják, magukat a római pápával nem csak a vér rokonsága révén, hanem a hitben való közösségnek erősebb kötelékek által is egybefűzve érzik, hogy épen úgy ezelőtt ismeretlen érényekben, valamint egy magasabb erkölcsülés új virághajtásában is tündökölhessenek.

Amennyiben tehát mi a szent unió helyreállítására óta elmúlt harmadik évszázadba lépünk s e nagy esemény Balázsfalván való méltó megünneplésének megbeszélése céljából Gyulafehérvárról és Fogarason a görög katolikus egyesült hitvallás képviselőitől összegyűltünk, nem mulasztjuk el, hogy szentségednek ezért az atyai és különösen kegyes jóindulatáért, lábaidhoz borulva, a lehető legnagyobb köszönetünket kifejezzük és — régi szertartásunk módja szerint miként azt az 1700. évi szeptember 5-ikén Anasztázus érsek elnöksége alatt Gyulafehérvárról nagy szinódussá e gyűlést példa elének tárja, — örömet elismerjük, hogy magunkat a szent római katolikus egyház tagjainak tekintjük s ezt patronánknak elismerve, a pápa iránti engedelmesség kötelezettsége mellett, mindent elfogadjunk, elismerjük és higgyük, a mit a szent római egyház elfogad, elismer és hisz.

Lábaidat csókolva, a legmélyebb hódolattal és alázatossággal vagyunk neked legszentebb atyánk

a te engedelmes szolgálóid

apsai *Mihályi Viktor*,
Gyulafehérvár és Fogaras érseke
és metropolitája.

elég hitvány sógorával bűnös viszonyt kezdeni.

Miután ezen megoldások nekem nem felelnek meg, felveszem az ön által eldobott egyikét, azt hogy Margitnak *lavonia kell!* Ön ezt elveti, lehetetlennek tartja; én meg ezt tartom helyesnek és kötelességszerűnek.

Ha Margit igazán nemes és tökéletes lelkű leány, ny neki feltétlenül *le kell mondania*. — Mert hogy is lehet azt képzelni, hogy a feleség mondjon le és engedje át a helyét a férj oldalán másnak, még ha az a más mindjárt a tulajdon édes testvére is. — És hogyan lehet azt elképzelni, hogy az a könnyelmű, élénk temperamentumú Klára asszony egyszerűen csak lemond és mihamar megvigasztalódik, felejt. — Már ennyire könnyelműnek még sem hiszem!

Az az élénk vig temperamentum, amely nincs predestinálva a szenvedésekre, beleesik a másik végletbe: elpusztul ebben a rettenetes csalódásban. — S vajjon az a könnyelmű Klára szertelen könnyelműségében nem fordul-e hirtelen olyan valami eszközhöz, ami az ő részéről végleg megoldja a problémát? Vagy talán a másik még veszedelmesebb, még keservesebb bölcsi halált választaná? . . .

Es akkor Margit meg szerelmese, milyen izgek fogják találni a feleségről elrabolt csókokat a szerelem jogcímén kiüttek édenéből?

Igy azt hiszem mindhárman boldogtalanok volnának! . . . Margit, a ki nem könnyelmű, tehát mindenesetre higgadt, komoly gondolkodású és érzésű leány, bizonyára fogalommal bír a lemondásról.

Ha ő addig, a míg sógora nőtlen volt, ki előbb neki, aztán — felhagyván a sikertelen ostrommal — hűgának udvarolt, palástolni tudta szerelmét, mikor nem volt arra semmi oka; palástolja el, fojtja vissza akkor is, mikor az már erkölcsi kötelessége.

— Azt sem tudom megérteni, miért maradt ő hideg, miért uralkodott szerelmén addig, míg szabad lett volna érzését elárulnia; mikor még megszerezhetette volna lelke számára becsületes módon a boldogságot? — Talán túlvágyból, vagy büszkeségből? — ugy akkor legyen elég büszke a lemondáshoz, a tisztességes szenvedéshez is, — és ne tiporja sárba becsületét, büszkeségét, jó érzését az erkölcsellen házasságbonthatás által. — Miért nem fékezte meg kitörni készülő érzelmeit akkor is, mikor azt elárulni már tiltva van? . . .

Ha ő tudott magán addig uralkodni, akkor bizonyára megtanulta az önuralmat és egy kicsit a lemondást is. Ha e szép erényt gyakorolja, lassankint ez lesz urrá szerelmén; szive, lelke tiszta marad és jóleső megnyugvással, hogy úgy mondjam, örömmel élvezzi hűga zavartalan, őszinte boldogságát.

— A komolyabb, mélyebb érzésű lélek fogékonyabb a szenvedés iránt és erősebb annak elviselésében. A szenvedés tisztító-tűze edzi, nemesíti a lelket és az ilyen, nagy szenvedésekben megnevesedett, lélek még örül, hogy az ő gyötrelmeinek máglyáján épült fel két boldog szív tündérpalotája, hol a boldog szerelem ül diadalt; nyugodt a lelkiismerete, nem éri az önvád, mert az égő máglya fölcsapó lángnyelveinek nem engedte elhamvasztani azt a fényes, kaczagó tündérpalotát.

— Ha Margit nem tud lemondani, akkor csodálkozom, hogyan alkothatja meg őt egy lélek, mint ideált? — Ha szét tudja rombolni a testvére boldogságát, akkor Margit nem lehet nemes, nem lehet perfekt becsületes lelkű leány. Hogyan lehetne hát eszmény? — Hisz' az a férfi, ki előbb még vágyakozott reá, lehetetlen, hogy ne érezzen egy kis hidegséget a szíve körül iránta, látva, mily könnyen, mily önzően bánik el szeretett hugocskája boldogságával.

Én, ha férfi volnék, az ilyen leányra sosem bíznám életem boldogságát; aki előtt csak az *én* lebeg, aki mindent csak az *én*-ért tesz — az nem lehet olyan feleség, aki tökéletes boldogságot tudjon férje számára teremteni.

. . . Az igazat megvallva, én szerintem Margit még akkor *vélkezett*, mikor szabad folyást

A pénzügyi bizottság ülése.

A képviselőház pénzügyi bizottsága Falk Miksa elnökletével ma ülést tartott, a melyen a kereskedelmi miniszterium részéről Hegedüs miniszter és Nagy Ferencz államtitkár volt jelen. A bizottság folytatta a kereskedelmi tárca költségelirányzatának tárgyalását. (Előadó Makfalvay Géza.)

A napirend előtt Emmer kéri a bizottságot, hagyjon az egyes tárczák költségvetéseinek a tárgyalása között pár napi időt a bizottság tagjainak, hogy a következő költségvetési fejezetekre kellően előkészülhessenek.

Elnök utal a bizottságnak már meghozott ama határozatára, mely szerint a kereskedelmi budget elintézése után pár napig nem fog ülést tartani, főleglyen továbbá, hogy az elirányzat kiosztása után tíz napig nem kezdte meg a bizottság a tárgyalást, hogy a tagok kellően előkészülhessenek.

Azután áttért a tárczabudget részletes tárgyalására. Komjáthy szónak teszi a személyszaporítás szeretlen divatját. Már a belügyminiszteriumnál kifogást akart tenni a színészeti felügyelő felesleges állása ellen, de nem juthatott szóhoz. Jogállammal nézete szerint nem fér össze, hogy a miniszterek tetszés szerint szaporítsák a hivatali állásokat. Ezt a jogát a miniszternek nem ismerheti el. Vannak a miniszteriumok központi személyzetében többen, a kik külön munkálatokért külön díjazásban részesülnek, pedig az ily munkák végzése hivatalos teendők hátrányára, rendszeren a hivatalos órákban történik. Ezt az eljárást annak idején Hegedüs Sándor akkor pénzügyi bizottsági előadó is kifogásolta volt.

Matlekovics nem erre a tárczára vonatkozólag, hanem általában szintén kifogást tesz főleg a központi személyzet szaporítása ellen. A tulságos centralizáció és az apró ügyeknek a miniszteriumokba való bevonása okozza szólnézet szerint a központi személyzetnek ezt a tulságos megszorítását. Oda kellene törekedni, hogy ez megszűnjék és a miniszterium arra a színvonalra emeltesse, a mire hivatva van, hogy eszméket adjon és irányokat jelöljön meg.

Neményi olyannak tekinti ezt a kérdést, a melyet meg kell vitatni, de ha van kérdés, a melyet nem általánosságban, hanem csak az egyes konkrét esetek szerint lehet helyesen megítélni, úgy ez a kérdés az. Mert nagy különbség van oly állás között, mely legalább is nem első rangú szükséglet és pl. az államvasutaknál, oly személyszaporítás közt a mely a tulságosított személyzet némi kiméltése és a közönség érdeke szempontjából történik. Ennél a tárczánál éppen azért aránylag legkevésbé jogosult a személyszaporítás ellen kifogás. Foglalkozni kell e kérdéssel már azért is, mert

engedett érzésének és *fellárta szerelmét* sógora előtt. Ha ő minden ízében igazi nemes leány: ezt nem teszi. Ezt nem lett volna szabad megtennie!

— Ha a sógora az esküvő utáni búcsúcsókban valami szerelmes forróságot érzett és ha ezt felfedezte Margit előtt; neki titkolnia kellett volna azt. Ha finom a lelke, leányszemérme pirulva tiltakozik ellene, még ha olyanira igaz is. Ha minden csepp vére lázong, tiltakozik, ha a szíve a megszakadásig dobog és fáj, neki akkor is mindég csak titkolnia kell, hogy szereti testvérét.

Ha gyengének érezte lelkét az ellenállásra, ha sejtette, hogy nincs ereje uralkodni szerelmén, mikor a férfivel összejön; kerülnie kellett volna a vele találkozást és beszélgetést. Olyankor látogatta volna hugát, mikor tudta, hogy annak az ura nincs otthon. És ha talán ez, bizonyára csak hosszú idő múlva, fel is tűnik az asszonynak, inkább mutasson ellenszenvet, mint szerelmét megvallja.

Később minden könnyebben ment volna, ha már beleélte magát a lemondásba; hisz' a gyakorlat teszi a mestert még az önmegtartás és lemondás erényében is.

A férfi pedig látva közönyét, hidegségét s főleg tapasztalva, hogy szerelme a leány részéről nem viszonzatik; az ő napsugaras vidám kis felesége mellett lassankint kiábrándult volna hiábavaló szerelméből, halványodott volna szí-

minden oldalról fölmerül a kisebb javadalmasu tisztviselők fizetésjavításának kérdése. A mostani tisztviselőkre nézve sem tudjuk ezt megtenni; ha még tovább szaporítják a tisztviselői állásokat, merőben lehetetlenné fog válni e jogos kívánalom teljesítése.

Pulszky megjegyzi, hogy a fennforgó kérdés tüzetesebb megvitatása az általános vitának lesz egyik tárgya. A miniszternek azt az eljárását csak helyeselteti a szónak, hogy az összes személyek, a kiknek fizetése a tárczateherre esik, felvannak a budgetbe véve. Itt voltaképen nem annyira személyszaporításról, mint inkább a budget reális összeállításáról van szó, a mit csak helyeselni lehet.

Hegedüs miniszter részletes felvilágosítást ad a tárcza körében, a központban történő, csak látszólagos személyszaporításról s a központban szolgáltattételre történő berendezésekről. Komjáthy arra a kérdésre, hogy kit illet meg a személyszaporítás jogát azt válaszolja szónak, hogy ez a jog a törvényhozást illeti meg, a mely elől semmi sem vonatik el. Ezt a jogát a törvényhozás rendszerint a budgetörvény megállapításánál gyakorolja, a mely éppen olyan törvény mint a többi. A személyszaporítás elvi kérdésében igazat ad azoknak, a kik ezt abnormisnak tartják. Nézet szerint is ennek oka az, hogy a központban tulságosan sok ügy jó fel s hogy az akasztéri elintézés tulságosan megszorodott. E helyzetben a miniszterelnök kezdeményezésére a szolgálat egyszerűsítésével törekszik is a kormány javítani. A mint az adminisztráció reformjával megfelelő fórumokat szerveztünk és a központot mentesítettük a fölösleges teendőkől, szükségképen elő fog állani a központ reorganizációja is.

A bizottság azután megszavazta az előirányzatot:

Az államépítészeti hivataloknál Matlekovics aggályát fejezi ki arra nézve, hogy a kazánbiztosítói szolgálat az iparfelügyelet cziméhez tételet át.

Farbay kívánatosnak tartauá, hogy a kazánvizsgálatok, mint a külföldön is történik, kazánbiztosító és vizsgáló egyesületek bevonásával történjenek.

Makfalvay előadó kéri a minisztert, intézkedjék, hogy a kazánvizsgálók idején teljesítsék kötelességüket.

Hegedüs miniszternek a kazánbiztosítási szolgálat szervezésére vonatkozó felvilágosításai után az előirányzat megszavaztatott.

A közutaknál Gajári főlemlyti, hogy az állami közutakra fordított összes költség majdnem kizárólag nem közforgalmi, hanem stratégiai czélokra szolgál. Ugyanily anomáliák vannak a megyei utaknál is. A miniszternek a törzskönyvezésre vonatkozó intézkedése reményit

vében a régi ideál arca s egyszer csak arra a felfedezésre jön, hogy a régi kép helyén ott ragyog feleségének csillogó szemü, derűsen mosolygós arczocskája.

Margit aztán, ha látja ezek boldogságát, maga is megnyugszik és még ő érezi magát boldognak, hogy szeretteinek életét nem dulta fel. S ki tudja, idővel talán még ő is vigasztalást talál — egy másik férfiben.

... Az én lelkem így képzelte el azt az *igazi leányt*, azt a Margitot, akire egy ilyen kényes problema megoldása esik. Nemesen becsületes, tiszta, finom és egyenes lelkűnek. Tehát Margitnak *le kell mondani*; mert — én legalább azt hiszen — az ember *le tud mondani* — *ha akar!*

— Most már kérem bocsásson meg a kontárkodásért; valahogy az ne jusson eszébe, hogy e czikk irodalmi működésnek gáncsolása akart lenni. A világért sem; mondhatom, igaz gyönyörűséggel olvasom mély érzéssel tele szép történeteit. Egyszerűen csak szerény észrevételeimet óhajtottam megtenni: miképpen képzeltem én a történet végét.

Nem vagyok annyira kompetens véleményem nyilvánításában, hogy azt mindenki által elfogadhatónak tartsam; ez csak az én excentrikus lelkem szerény, de szigorú képzelődése. Lehet, hogy szegődik mellém még egy-két ilyen excentrikus lélek; de talán bizonyos, hogy a többség az ön Margitjának ad igazat.

ad szólnak arra, hogy az állapotok javulni fognak. Kérde szónak, hogy miután a közuti do-táció nagy részben hadászati czélokra szolgál, vajjon nem lehetne-e ezen a czimen hozzájárulás iránti követeléssel föllépni a hadügyi kormány irányában. Főlemlyti továbbá, hogy a vasuti állomásokhoz való hozzávezető utak főleg az Alföldön sok helyütt teljesen járhatatlanok, a mi nézete szerint nagy akadály a ipar fejlesztésének. E helyzet javítására irányuló akcióba nézete szerint az államvasutak is be lennének vonandók. Főlemlyti a vicinális vasuti ügy terén beállott teljes stagnációt, kiemeli szónak, hogy a hadászati igények is megdrágítják a vicinális vasutak építését. Kívánatosnak tartaná szónak e téren is némi könnyítéseket és az érdekeltségekre e czimen háruló terhek mitigálását.

Pulszky szintén azon nézetben van, hogy egyrészt a hadászati, de más szempontok is hozzájárultak ahhoz, hogy az utahálózat nem egészen felel meg a követelményeknek. Az ut-ügyre vonatkozólag a kumulálás eszméjét, melyet a miniszter tegnap felvetett, szónak csak helyeselteti s a vicinális vasutakra nézve is kiterjesztendőnek véli, hogy a további vicinális építkezések ne szétszórva, hanem általános központi terv szem előtt tartásával eszközöl-tessenek.

Makfalvay előadó a vicinális vasutak jövedelmezőségének fokozására kívánatosnak tartaná, hogy a vicinális építkezések olcsóbban történjenek, nem pedig oly luxussal, mint eddig.

Komjáthy egyelőre tetszetősnek tartja azt az eszmét, hogy a stratégiai utak költségeihez a hadügyi kormány is járuljon hozzá, de nem merne e kérdésben bővebb megfontolás nélkül határozni, mert nagyon fél a hadügyi kormánytól. Kéri a minisztert, hogy az utadó-törvény helytelen s az egyenlő közteherviseléssel meg nem egyező intézkedéseinek módosításával győzzük meg a népet arról, hogy a törvények nem csupán a gazdagok érdekében alkottatnak.

Matlekovics az utadó-törvény nagyhiányát látja abban, hogy a hajóállomásokhoz és kikötőkhez vezető utakról s a kikötők helyének megállapításáról nem intézkedik. Ily vizsgálások nemcsak a vidéken, hanem a fővárosban is előfordulnak. Kéri a minisztert, gondoskodjék ezen anomália orvoslásáról.

Tisztviselő telep Nagyváradon.

A közelmúlt hetekben »Tusculuum» név alatt egy részvénytársaság alakult Budapesten. Ennek a részvénytársaságnak az volna a czélja, hogy egy Budapesten, mint vidéken a tisztviselőket törlesztéses kölcsönrel segítse, hogy maguknak állandó otthont biztosíthassanak. De, habár Nagyvárad egyike a vidék legnagyobb városainak, még eddig semmi hivatalos vagy félhivatalos értesítést vagy közlést ez ügyben nem kaptunk. Azonban ez a kérdés annyira érdekel minden tisztviselőt, hogy a szakközönyök ismertetése után is szükségesnek tartanám, hogy a váradai tisztviselők felkarolnák az ügyet s ha minket meg nem is kerestek, mi keresnők meg azt a részvénytársaságot.

Ha a hegy nem megy Mohamedhez, hát Mohamed menjen a hegyhez.

Első kérdés, hogy szükséges-e egy ilyen tisztviselő telep Nagyváradon?

Ma Nagyváradon egy XI. fizetési osztályban levő hivatalnok lakbéré 420 korona; a X. fizetési osztályban 490; a IX. fizetési osztályban 560. Egy tisztviselőnek megfelelő lakásbéré kétszobás, udvarban 360 korona, utczára 440—500 korona; háromszobás 600—700 korona körül ingadozik.

Ez összeállításból látható, hogy csak kétszobás lakás bére felel meg úgy, a hogy XI. és X. fizetési osztályban levők lakbérének. Csakhogy az a baj, hogy két szobás lakás czára vajmi kevés van s az is régi, a követ-ményeknek meg nem felelő. Az újabb épít-

zéseknel utcára két szobás lakást egyáltalában nem építenek. Ugy hogy ma holnap, s ma is nagyrésztben, a tisztviselő, ha lakásra nem akar vagy nem tud a neki illetékes lakbérnél nagyobb összeget áldozni, kénytelen magát udvari lakásokban meghuzni.

Ez minden tisztviselő előtt annyira közismert dolog, hogy szükségtelen minden további érvelés a tisztviselő telep szükségessége mellett.

A tisztviselő telep létesítése mellett szól a szükségességen kívül az, hogy igen nagy előnyöket biztosít a tisztviselőknél.

A telep létesítésének első feltétele, hogy senkinek ne kelljen többet fizetnie, mint a neki illetékes lakbér. S mégis e lakbérért kényelmes, a modern követelményeknek megfelelő, mindenkitől elkülönített s a mostaninál tágasabb lakást lehet juttatni a résztvevőknek. A lakáson és külön udvaron kívül kisebb nagyobb kerteket is kapna mindenki, azon arányban, a mint kisebb vagy nagyobb hely állana a telepnek rendelkezésére.

Igen kiváló előny volna az, hogy a lakbér lefizetésével a ház egy bizonyos értékét is törlesztvén, idővel annak tulajdonosává lévén, ezekre menő vagyont gyűjtene.

Arról is gondoskodva lenne, hogy áthelyezéseknél a tisztviselő ne csak könnyű szerrel fel legyen oldható kötelezettsége alul, de még a befizetések arányában kárpótlásban is részesülne.

A család főtartó esetleges elhunytával igen csekély biztosítási illeték ellenében a ház vissza maradna az örökösöknek.

Ha semmi egyéb, de ez az egy pont is érdemessé teszi az eszmét a pártolásra.

Lássuk most a dolog gyakorlati oldalát.

Hol lehetne ezt a telepet létesíteni?

Igen alkalmas hely volna erre a Komendáns-rétnek az út melletti része, melyet a káptalan házhelyeknek szánt, nemkülönben a katedrális iskola mögötti terület.

Egyik sincs távol a várostól, sem a piactól. Ha itt létesülne a telep, nem lagnának a tisztviselők távolabb a hivataloktól, mint ma azok, kik a Nagy-Pereczes, Kőfaragó-utcákon, vagy az Újoron lagnak s így semmi külön intézkedésre nem volna szükség a telep és város közti forgalom lebonyolítására.

Ezen helyek megszerzésére igen előnyös volna az a körülmény is, hogy nem kisbirtokok elaprózott tulajdonát képezik.

De nem volna előnyös a telep céljaira a püspöki országot, az alföldi vasút és a Körözs által határolt terület. Részint mert távol esik a várostól, részint pedig azért, mert mindjárt az Erzsébet-park melletti téglagyár egy igen nagy akadályt képez, részint pedig azért, mert elaprózott kis részletekből állván a terület, igen nehéz volna annak megszerzése s talán egyes részekre nézve teljes lehetetlen is.

De mindezen felsorolt helyeken kívül igen alkalmas s tán a legalkalmasabb volna a telep létesítésére a mai ugynevezett **Városliget**.

A mostani körülmények között arra nem lehet számítani, hogy ebből a ligetből valaha a közönség részére alkalmas sétálóhely váljék.

Pedig csak ez az egyetlen egy ok volna, a mi a liget fönnmaradása mellett szólna.

S tessék csak elképzelni, minő képet nyerne a város ama része, ha ott egy modern új városrész létesülne!

A liget területe, a tó és sziget kivételével, 23.400 □-öl. A mostani tó és sziget modernül rendezve a telep középpontját képezné; a liget hosszában és szélességében a sziget felé mint központ felé 20 méter széles utat létesülne, ugyszintén az egész telep körül is.

Erre a célra szükséges volna 7000 □-öl terület; fönnmarad 16.400 □-öl telkek részére. Ebből kikerülne körülbelül 80 házhely átlagban 200 □-öl területtel.

És ennyi körülbelül elég is lenne a mostani viszonyok között.

A telkek átlagban 16 méter utcai homlokzattal bírnának, a mi egy három-négyszobás családi ház építésére igen elegendő.

A 200 □-öl területből körülbelül 80 □-öl házhely és udvar és 120 □-öl kert lenne.

De a pénz!

Hát ezért kellene nekünk a megalakult »Tuskulanum« De ha nem is kapnók onnan a szükséges pénzt, akkor is elő lehetne teremteni a szükséges összeget.

Hogy miként? Azt ha szükséges lenne, egy későbbi cikkben mondom el.

Költségekre vonatkozólag azonban előleges számítás szerint is annyit mondhatok, hogy egy családi házhoz a telekre, a ház fölépítésére a szükséges utca-rendezés és más egyéb kiadásokra körülbelül 3000—5000 frtig esne a szerint, mint a kinek 3 vagy 5 szobás lakásra lenne szüksége.

Ugy látom, hogy nincs semmi komolyabb akadálya a telep létesülésének, ha a tisztviselők azt akarják.

Csak komolyan és kitartással kell hozzá fogni már most a szervezkedéshez.

A ma csak egy boldog ábrándnak feltűnő terv talán már a közel jövőben is valóra válhat.

Bizalom és kitartás!

Mérnök.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Okt. 25. Iskolaszéki ülés d. u. 3 órakor a városházán.
Okt. 25. Az orvos-szövetség rendkívüli közgyűlése, d. u. 4 órakor a jogakadémia épületében.
November 5. Tiszti főszemle a várban.

* **A bibernok vendégei.** Lukács György Békésvármegye főispánja, ifju bájos nejével tegnap Nagyváradon időzött s a bibernoknak voltak szívesen látott vendégei. Résztvettek a nagyváradai műtárlat megnyitási ünnepélyén s délelben a bibernok ur Ó Eminenciájánál ebédtek. A délutáni 4 órai vonattal utaztak haza Gyulára.

* **A király Budapesten.** Ő Felsége a király ma reggel 6 óra 5 perczkor külön udvari vonaton Gödöllőről a fővárosba érkezett. Kíséretében voltak: *Paar* Ede gróf és *Bolfras* főhadsegédek, *König* osztályfőnök, a kabinetiroda vezetője. A király csukott udvari fogaton hajtatott föl a várba, a hol *Apponyi* Lajos gróf udvarnagy, *Ybl* Lajos lovag várkapitány és *Kántler* Károly apát, udvari plebános fogadták. A király a délelőttöt államügyek elintézésével töltötte és este fél 9 órakor kíséretével Bécsbe utazott.

* **A város fejlődése érdekében.** Azt hiszik egyesek, hogy a kongresszusoknak nincs haszna. Merő tévedés! Ha más kongresszus nem lett volna e világon, mint a magyarországi városok győri kongresszusa, már ebből kellett volna látunk, hogy jó a kongresszus, de vajmi kevés haszna van. Pedig e kongresszuson nemcsak ettek, ittak, de nagy érdekű, fontos ügyek is kerültek a zöld és fehér asztalra. A vidéki

városok fejlődése volt a jelszó. A leglényegesebb, de egyúttal legnehezebben keresztülvihető indítványt Nagyvárad város polgármestere vitte a kongresszusra. A házostályadó szerinti megterhelését a vidéki nagyobb városoknak. Ezt nem lehet könnyen keresztül vinni. Egy másik dolog ösztökéli most a vidéki városokat, a melytől remélik fejlődésüket. Győr város kezdte meg az akcióit, hogy a város fejlődése érdekében a házadó mentességet kitolja az állam a mostani határidőnél hosszabb időre. Győr városa meg is kapta, város fejlődési szempontból a kedvezményt az 1905. évig kiépítendő bizonyos házakra, ha azok emeletesre épülnek a törvényben megszabott időn túl 3 évre. Vagyis a mostani 15 év helyett ezek a házak 15, illetve 18 évi házadó mentességet élveznek. Ez vezette Nagyvárad városát, hogy a város fejlődése szempontjából ehhez a módhoz folyamodjanak. A mérnöki hivatal csinált tervet, szepet, nagyszabású s e tervet véleményezés végett a szépművészeti és közlekedési szakbizottságnak adta ki a tanács. A szakbizottság tegnap tárgyalta az ügyet. Utca rendezés nagyon is elkélne Nagyváradon, de azt csak az építési kedv szabályozza nálunk. A 3 évi meghosszabbítandó adómentesség alig serkent egy háztulajdonost is új építkezésre. A bizottság abból indulva ki, hogy többet kért szabad, elhatározta, hogy ajánlani fogja a törvényhatóságnak, miszerint kérje a város a kedvezményt a Fő-utcára, Bémer-térre, Mészáros-utcára, Rulikovszky-uttra, a gázgyár mögötti utra, Sztaroveszky-utcára, Széchenyi-utcára, a Városliget-hez vezető utra, Nagy-Körözs-utcára, Áldás-utcára, Nagy-Teleky-utcára, Rózsa-utcára, Kolozsvári-utcára, Nagy-Magyar-utcára, Pável-utcára, Nagy-Piac-térre, Kert-, Kapuczinus- és Kossuth-utcára. Annyi ház vár felépítésre ez utcákon, hogy a 3 évi adómentesség nagyon kevés az építkezés serkentésére. A buzgalom mindenestre nem árt.

* Majláth püspök a magyar kulturának.

Az erdélyi kath. státus mai közgyűlése alkalmából az igazgatótanács a következőkben számolt be azon áldozatokról, melyeket az apostoli lelkű főpap a tavalyi státusgyűlés óta a magyar kulturának hozott:

Gyimeslakon tanító-lakás és két tanteremből álló új iskolaépület emelésére és felszerelésére 14.000 korona, az atyhai iskola kibővítésére 5000 korona, Udvarhely-Szentkirályon kántor-tanítói lak építésére 3200 korona, Lemhényben iskolaépítésére 2000 korona, Kápolnás-Oláhaluban iskolaépítésére 2000 korona, Szombatfalván kántor-tanítói lak építésére 3200 korona, Hátszegen leányiskola számára belső telek vásárlására 6000 korona, Szerdahelyen a kántor-tanító telkén csűr és istálló építésére 2000 korona, a vizaknai leányiskola részére telek és ház vételére 682 korona, Sárpatokon az iskola kijavítására 310 korona. Összesen 32992 korona.

* **Nem kell automobil.** Rövid idő alatt már másodszer került a városhoz a kérvény, amelyben automobil kocsik járatásának engedélyezését kéri. *Klein* Zsigmond és társa kérte ujjában erre az engedélyt. A szépművészeti és közlekedési szakbizottságnak lett véleményezés végett kiadva ez a kérvény, s a bizottság — elnöki döntéssel nem véleményezi az engedély megadását. Ezt helyeseljük, nem azért, mintha ilyen közlekedési eszköz nem helyén való volna Nagyváradon, de mert ez éppen a leendő villamos vasut útját választotta ki közlekedési vonalul. Tegye ki a vállalkozó kérvényébe, hogy ezen engedélyt ez utvonalon csak a villamos vasut üzembe lépéséig tartja fenn, akkor jó, de ma attól félünk, hogy ez is ujjabb kibúvót ad a villamos vállalkozóknak, miszerint a villamos vasut építését elhúzzák. — Ezért az árért nem kívánunk automobil.

* **Nemes bosszu.** Vác város képviselőtestülete tegnap délelőtt rendkívüli közgyűlést tartott Zádor János dr. polgármester elnöklésével, melynek egyetlen tárgya volt: hogyan vegyen részt Vác város **Beniczky** Ferencz, Pestmegye főispánjának jubileumában. **Csávolszky** József apátkanonok harmincznyolcz városi képviselő támogatásával azt az indítványt tette, hogy **Beniczky** Ferenczet a város diszpolgárává választásák. Gajári Géza országgyűlési képviselő kijelentette, hogy szavazatával nem járul **Beniczky** Ferencz diszpolgárrá választásához s kéri, hogy szavainak nyoma a közgyűlési jegyzőkönyvben megörökíttessék. **Csávolszky** József sorolta fel ezután azokat az érdemeket, a melyekért **Beniczky** megérdemli Vác diszpolgári oklevelét és szilárd jellemű férfinak mondotta, a mi a mai politikai viszonyok közt nagy érdem. **Freisinger** Lajos dr., Vác egyetlen élő diszpolgára, a ki a várost a pénzügyi tönktől mentette meg s ezért lett diszpolgár, szintén pártolta **Beniczky** megválasztását. Ő **Beniczky**ben a pártok fölött álló férfit lát, akit minden városban megszerettek. Ő akadályozta meg tíz éven át, hogy pártviszály duljon a megyében, a mint kellemtelen példa éppen Vác szomszédságában, **Hont-** és **Nógrádmegyében** van. Több felszólalás nem volt, **Zádor** dr. polgármester kijelentette, hogy **Beniczky** Ferenczet Vác város képviselő testülete diszpolgárává választotta — **Gajári** szavazata nélkül.

Ennek a kirohanásnak **Gajári** részéről meg van a maga oka. **Beniczky** volt ugyanis az a főispán, ki az ex-lex idején kijelentette, hogy adót behajtani nem enged törvény nélkül, mi a **Tisza** és **Bánffy-csoportnak** igen fájó és mint látszik el nem felejthető lecke volt. Erdekes ez az apróság is, mint a kormánypárt egységének tükré. Ez a párt ugyanis, mely csak elvet ismer, egyéni vagy klikk érdekről pedig szó sincs benne.

* **Kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter **Mihályi** Kálmán okleveles tanítót a szeghalmi községi jelleg gazdasági ismétlő iskolához gazdasági szaktanítónak kinevezte.

* **Hol hajtsák a — marhát.** Nagyváradi város közönsége egy fél órai esőzés után azon akad meg, hogy hol járjon. Pedig van ennél fontosabb kérdés is, azt láttuk tegnap a szépművészeti és közlekedési szakkbizottság ülésén. Az állatvásárok nem érdeklik látszólag a városi embert, akinek még egy szópós malaczeza sincs. Pedig az állatvásár ügye zsebbe vágó dolog Nagyváradon éppen úgy, mint másutt. Az állatvásárok összpontosításával szükségképpen jelentkezett a marhahajtó utak kijelölése. Sokat vitatkoztak tegnap ezen a szépművészeti és közlekedési szakkbizottságban. Felmerült a 3-ik vashid kérdése is. Ehhez még hozzá szólunk. Addig is közöljük a szakkbizottság megállapodását. Marhahajtó utaktól kijelölte a bizottság: a belépesi úton behajtott állatokra: **Gilányisor,** **áruraktár** előtt, **Pecze-utca,** végig a **Gyepsorig;** **Kolozsvár** felől: **Kolozsvári-utca,** **Nagy-piac**tér, **Pecze-utca,** **Gyepsor;** — **Püspöki** felől: **Fő-utca** a kórházig, **Sztaroveczky-utca,** **Nagyhid,** **Széna-utca,** **Pecze-utca,** **Gyepsor.** Ezen utakat ajánlja a szakkbizottság a tanácsnak marhahajtó utakul. Egyben elfogadták azt az indítványt, hogy a tanács foglalkozzon a **Széles-utczánál** építendő harmadik vashid kérdésével, valamint dr. **Sarkadi** Lajos azon indítványát is a tanácsnak figyelmébe ajánlják, hogy írjon fel a város egy vasúti szárny vonalnak az ősi állomástól az állatvásárig leendő vezetése iránt. Ez az egyenes összeköttetésbiztosítaná a nagyváradi állatvásár nemzetközi forgalmát.

* **A Porzsolt—Hentaller párbaj.** Az ismeretes népszínházi afférból kifolyólag ma délelőtt 11 órakor történt meg a párbaj **Porzsolt** Kálmán, a Népszínház igazgatója és **Hentaller** Lajos országgyűlési képviselő között, a honvéd lovassági laktanyában. A helyszínére **Porzsolt** Kálmán érkezett meg elsőnek segédeivel, **Kacziányi** Gézával és **Lipcsy** Adám dr.-ral, valamint orvosával, **Rothbart** József dr.-ral. Nyomon követte **Hentaller** két segédeivel: **Dienes** Márton lapszerkesztővel és **Vézi** József orsz. képviselővel, valamint orvosával **Boros** E. dr.-ral. A pisztolypárbajt **Vézi** József vezette, miután békítési kísérlete nem sikerült. A feleket sors-huzás útján helyezték el. A 25 lépésnyi távolságot **Kacziány** Géza lépte ki. Először három másodpercznyi célzással **Porzsolt** Kálmán lőtt. Rögtön utána **Hentaller** Lajos pisztolya sült el. Egyik lövés sem talált. A felek a párbaj után sem békültek ki.

IRODALOM.

Az Egyházi Közlöny 42. száma a következő tartalommal jelent meg: **Hidassy** Kornél szombathelyi püspök. (1828—1900.) — **Egyházi** érejtő. — **Tárcza:** **Sinkót** vétkes és bűnhődése. (Hindu monda.) **Hétől-hétre.** — **Theodosius** császár vezeklése. — **Ez is** diadal. — **Protestáns** vélemény a katolicizmusról. — **Egyházi** különlegesség **Szászországban.** — **Védekezünk.** — **A** jótékonyság milliói. — **Lelkipásztor.** — **Szócsek.** — **Kaufbeureni** **Crescentia.** — **Személyi** hírek. — **Memento.** — **Hírek.** — **Szerkesztői** üzenetek. — **Hirdetések.**

Igazságszolgáltatás.

Pálinka helyett kربول. **Boros** Gyula b-ujfalvi gyógyszerártulajdonos még a múlt év őszén tengerit vásárolt, a melyet **Cs. Szabó** János és **Tóth** Bálint fuvarosok szállítottak haza. Minek utánna a szállítást annak rendje és módja szerint bevégezték, áldomást kértek. **Boros** ekkor előszólitotta laboránsát s meghagyta neki, hogy hozza elő az **aqua carminativa** jelzésű üveget és adjon a két munkásnak egy-egy pálinkás pohárral belőle. A szolgáló elő is hozta az üveget s töltött áldomást a két fuvarosnak. Alig hogy megitták a sziverősítőt, **Szabó** hirtelen rosszul lett s görcsös rángatózás fogta el.

Rögtön orvosért futottak, a ki azt gondolván hogy **Szabónak** epileptikus rohamai vannak, csillapító szert rendelt. De rövid idő múltán a másik fuvaros, **Tóth** is rosszul lett.

Ez már föltűnt az orvosnak s kérdésös-ködni kezdett, hogy mit ettek vagy ittak? Ezek aztán megmondták, hogy sziverősítőt ittak, a minek piros színe volt. Az orvos előkérven az üveget a miből inni kaptak; konstátálta, hogy az **aqua carminativa** jelzésű üvegben kربول oldat van.

Rögtön hánytatót adott a betegeknek de már **Cs. Szabónak** az életét nem tudta megmenteni, mert par nap múlva belehalt a súlyos égési sebekbe.

A tárgyalást a bonyolódott ügyben tegnap tartották meg a nagyváradi kir. törvényszéken, mely előtt mint vádlottak **Boros** Gyula gyógyszerész és segéde **Kovácsi** Árpád okl. gyógyszerész jelentek meg.

Boros **Hegyesi** Márton, **Kovácsit** pedig **Várady** Zsigmond dr. ügyvédek védtek.

Boros illetőleg védője **Hegyesi** azzal védekezett, hogy ő okleveles segédet tartott a ki vezette a gyógyszerárt s ennél fogva a közvetlen felelősség azt terheli. **Kovácsi**, a segéd elismerte, hogy ő készítette az **aqua carminativa**t s öntötte bele a jelzéssel ellátott üvegbe, hanem azt nagyon valószínűnek tartja, hogy a laborans belekóstolgatott a sziverősítőbe s hogy a hiányt pótolja, a szintén vörös carbollal töltötte meg az üveget. Több tanút hallgattak ki

az ügyre vonatkozólag, a kik azonban a dolog tisztázásához nem sokban járultak hozzá. — A véd és vádbeszédek elhangzása után a törvényszék meghozta ítéletét, a mely mindkét vádlottra **felmentőleg** szólott. Az ítélet ellen a kir. ügyész felebbezéssel élt.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Csütörtök: Folt, a mely tisztit. (P. Adorján Berta föll-ptével.)

Péntek: A görög rabszolga.

Szombat: Trobadour. (Székely Anna föll-ptével.)

) d. u.: A vén bakkancsos és fia

Vasárnap:) a huszár.

) este: Kuruczfurfang.

Divathölgyek.

Biz azok már kimentek a divathól, szégyények. A demimonde rejtelmiei legfőbb földszinti állóhelyet, na meg egy-két bakfist érdekeltek, egyébként pedig sokkal többet olvastunk róla ifjabb és idősb **Dumas** Sándor regényeiben, — különösen mikor a regényolvasás még tilos volt, tehát immár régecskén, — hogysen a szinpadról valami nagy hatást lehetett volna vele elérni.

Kopott dolog, kopott téma, csak a szellemes dialóg tarthatja fenn még a szinpadon.

A színház sem telt meg tulságosan, pedig **P. Adorján** Bertának sok ismerőse és tisztelője volt látható a földszinten. Ezek nem is fukarkodtak a sűrű tapsokkal nyílt színen sem, a mire külsőben a művészre rá is szolgált. Sok bensőséggel adta **d'Ange** báróné hálás, bár paradox szerepét s igyekezett a szerepben rejlt ellentmondást a játékkal elsimitani. Kapott a tapsokon kívül virágot is.

A földszinti állóhely **Balla** Kálmánért lelkesedett (Olivier). Átgondolt, jó alakítást mutatott be, méltó partnere volt **P. Adorján** Bertának. Nyílt színen megtapsolták őt is, épp úgy mint **Könyves** Jenőt (Nanjac); utóbbi különösen hévvel játszott a IV. felvonásban. A kis **Szohner** Olga (Marcelle) kedves volt, mint mindig; **P. Szép** Olga (Santisné) szintén. **Balázs** Olga (Verniersné) nyugodt játékaival tetszett.

Gáthy Kálmán (Richon) több sikert fog elérni, ha nem a szemöldökével gesztikulál, id. **Sághy** Zsigmond is, ha jobban vigyáz arra, ne-hogy komikusan felhajtott kabáttal vonuljon ki a szinpadról. **K. A.**

Lear király. Shakespeare megrázó tragédiáját, **Lear királyt**, mely Nagyváradon évek hosszú sora óta nem került előadásra, fölleveníti most Somogyi igazgató, ki a nagy britt költő alkotásaiból nagyérdékű ciklust fog rendezni a tél folyamán. Hétfőn lesz az első Shakespeare előadás: **Lear király** kerül színpadra **Peterdy** Sándorral a czimszerepben. A holondot **Nyáray** Antal játssza, a többi szerepek Somogyiné **Nagy** Julia, **Batizfalvy** Gizella, **Balázs** Olga, **Balla** Kálmán, **Könyves** Jenő, **Bognár** János és **Dési** Alfréd közt oszlanak meg.

A vasárnapi előadások. Vasárnap ismét két előadás lesz a színházban. Délután **Szigeti** régi, jóízű népszínműve **A vén bakkancsos és fia a huszár** kerül előadásra. Estére **Mária** bátyja. **Bokor** népszínműve volt kitéve; ez a darab azonban egyelőre elmarad s a nagy sikert ért **Kuruczfurfangot** ismétlik meg helyette. E változásnak, ugymint a Görög rabszolga újból való műsorra tüzésének főoka a minden részről, sőt a vidékről is tömegesen

érkező megkezesés, mely az igazgatót e két gyorsan népszerűvé vált darab műsoron tartására készítette.

November elseje a színházban. A halottak emlékének szentelt estén: november elsején a *Molnár és gyermeke* című népdrama kerül színre. November másodikára Hamletet, Shakespeare hatalmas drámáját tűzte ki Somogyi igazgató.

REGÉNY-CSARNOK

Balny város titka.

Regény.

Francziából fordította: K-6.

73.

XVI.

Másnap Lerouge és Jaumard az utóbbinak szobájában beszélgettek.

— Mondja csak főnököm, hátha nem jönne el?

— Azon nagyon csodálkozom, mert előttem Dubreuil nem olyan embernek tűnt fel, a ki nem tartja meg a szavát.

— Tízóra mult tiz perczel.

— Még nem késő.

— Láttá már ma derék társát?

— Szokása szerint ma is benézett hozzám, mikor ide jött. Az igazat megvallva, nehezemre esik erről az emberről elhinnem azt, a mit mondál. Ez inkább szerencsétlennek, mint gonosztevőnek látszik. Azt is észrevettem, hogy a mióta én ismerem, vagy tiz évet öregedett.

— Ezt lelkifurdalásnak szokás nevezni. Ugy látszik ez az érzés nem ismeretlen előtte.

— Azt hiszem, előttem sem.

— Előttem? Miért volna előttem ismerős, ugy gondolom, hogy én nem követtem el semmi büntényt.

— De csak gondold, nem vagy egészen bizonyos benne. — Negyed tizenegy, már félni kezdek . . .

E perczben belépett az inas és jelentette, hogy Dubreuil Jakab egy fiatal nővel és egy idősebb urral itt van.

— Jól van, hadd várjanak. Az a nő bizonyosan a felesége, azon nem csodálkozom, hogy vele jött. De ki lehet az az idősebb ur. Menj csak Lerouge nézd meg.

Lerouge a szalon melletti kis szobába ment, honnan egy ügyesen elrejtett kis ablakon át látni lehetett a teremben lévőket.

— Sohasem találná ki, szólt, mikor visszajött, hogy ki van itt. Frémont, a balnyi békebíró. Ez bizonyosan ismeri Laugier a régi időből. Hát én hova menjek a beszélgetés alatt? Nem szeretnék egy szót sem elveszteni belőle, mert ez bizonyára kimagasló fejezete lesz majdan megirandó emlékirataimnak.

— Gondolod, hogy látni akarják majd Laugier?

— Kétségkívül.

— Jó, ha szükség lesz rá, csegetek, akkor érte megysz és azután vele maradsz.

— Ugy lesz.

Lerouge kiment, Jaumard pedig behívatta és székekkel kínálta meg látogatóit.

— Uram, szólt Jakab, bemutatam önnek Frémont urat, balnyi békebíró, a boldogult Ledoux urnak barátját s nekem bizalmas tanácsadóm. Ohajtottam, hogy beszélgetésünkön jelen legyen.

— Nagyon örvendék a szerencsének, felelt Jaumard bókolva.

— Mindenekelőtt egy kérdést, kezdé Jakab itt van Laugier és mit sem sejt?

— Igen uram, rendes munkáját végzi és sejtelné sincs a dolgról.

— Uram, szólt most Frémont, Dubreuil barátom megígérte önnek, hogy ma reggel eljön és megmondja elhatározását a Laugier-val szemben elfoglalandó álláspontra vonatkozólag, mely szerint vagy jogával élve elfogatja őt, vagy sorsára és önre bizza a továbbiakat, ő pedig elutazik.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK

Merénylet a király ellen.

Bécs, október 24. (Saját tud. táv.)

Az esti tőzsdén az a hír terjedt el, hogy a király ellen merényletet követtek el. Később bebizonyult, hogy ez álhir, mely onnan származott, hogy a vár körül elfogtak egy gyanus embert, a ki menekülni akart. Ugy mondják, hogy az illető olasz szülőktől származik, s foglalkozására nézve vigécz.

A főváros az önálló vámterületért.

Budapest, október 24. (Saj. tud. táv.)

A főváros közgyűlésén az iparpártolás pontjánál Eulenburg és társai indítványozták, hogy fölíratot intézzenek a kormányhoz és a képviselőházhoz az önálló vámterület létesítéseért. Az indítványhoz pártolólág hozzájárultak Gelléri, Thék, Kassits és Mezei Mór, kiknek felszólalása után a közgyűlés az indítványt egyhangú lelkesedéssel elfogadta. A kormánypártiak tüntetőleg távoztak.

Molnár apát interpellációja.

Budapest, okt. 25. (Saját tud. táv.)

Molnár János országgyűlési képviselő a holnapi ülésen a csikmegyei közigazgatási tisztviselők eljárásáért interpellálni fog.

Kolozsmegye üdvözlöte Pálffy grófnak.

Kolozsvár, okt. 24. (Saját tud. táv.)

Kolozsmegye közgyűlése Pálffy grófhhoz üdvözlő sürgönyt küldött.

Bizalmatlanság a kormánynak.

Marosvásárhely, okt. 24. (Saját tud. táv.)

Marostordavármegye közgyűlésén izgalmas vita után tudomásul vették a belügyminiszter jóváhagyását Szászrégen város költségvetéséről, de a kormány működése iránt *hazafias aggodalmuknak adtak kifejezést*, mert a marosvásárhelyi száz gimnásiumban hazafiatlan a tanítás irányzata.

Monarkianak és a búr viszonyok.

Bécs, október 24. (Saját tud. táv.)

A Fremdenblatt értesülése szerint a két dél-afrikai köztársaság politikai viszonyainak végleges rendezéséig a fokvárosi osztrák-magyar főkonzulátusnak egy hivatalnokát fogják megbízni az osztrák és magyar alattvalók érdekeinek képviselésével. Egyelőre Pitner báró fokvárosi alkonzult szemelték ki erre a föladatra.

Az arany kivétel eltöltése.

London, okt. 24. (Saját tud. távirata.)

A Times-nek jelentik Fokvárosból, hogy a nyers aranyak posta útján Transzválból való kivitelét megtiltották.

Az angolok vesztett csatája.

Fokváros, október 24. (Saját tud. táv.)

French tábornok Carolinától Bethelig való elő-uyomulásában folyton ellentállásra bukkant. Katonái közül 35 elesett. Más csatározásokban is voltak az angoloknak veszteségeik, összesen mintegy 50 emberük esett el.

Nyugdíjazott szerb követ.

Belgrád, október 24. Masin ezredes volt

cettinyei követet nyugdíjazták. Viszszahívása óta a cettinyei követ állását nem töltötték többé be.

Szigligeti-

Színház.

Folyószám 11.

Idénybérlet 9 sz.

Nagyváradon, csütörtökön, 1900. okt. 25-én:

Folt, a mely tisztit.

Színmű 4 felvonásban.

S Z E M É L Y E K :

Matilde — — — — —	P. Adorján Berta
Enriquetha — — — — —	P. Szép Olga
Donna Concepcion — — — — —	Somogyiné N. Julia
Dolores, szobaleány — — — — —	K. Biró Anna
Fernando — — — — —	Könyves Jenő
Don Justo — — — — —	Peterdy Sándor
Don Lorenzo — — — — —	Balla Kálmán
Julio — — — — —	Deésy Alfréd
Szolga — — — — —	Papp János

A holnapi előadásra jegyekelőre válthatók d. u. 3 órától 5-ig a rendes nappali pénztárnál.

Felvonások közötti szünetek: 15 percz.

HELYÁRAK: Nagypáholy 7 frt. Földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsolye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr. Támlászek 1 frt. Érkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr., oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártzsek 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., diák és katonajegy 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy szinlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vásár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

Színházi látesövek a ruhatárnál kaphatók bérbe, ára 30 kr.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Holnap pénteken, okt. 26-án:

A görög rabszolga.

Kitűnő új operette.

Ö cs. és apost. kir. Felségének legfelső elhatározása folytán.

A közös katonai jótékony célokra szánt

XXI. cs. kir. államsorsjáték.

Ezen — Ausztriában törvénytörőleg engedélyezett — egyedüli pénzsorsjáték készpénzben 18.122 nyereményt tartalmaz 418,640 korona értékben.

A főnyeremény 200.000 koronára rug.

A nyeremények kifizetéséért a cs. kir. lottójövedék kezkesedik.

A huzás visszavonhatlanul 1900. évi december hó 13-án fog megtartatni.

Egy sorsjeggynek ára 4 korona.

A sorsjegyek Bécsben a cs. kir. államsorsjáték osztályánál I. ker. Riemer-utca 7-ik szám alatt, lottógyűjtődékben, dohánytőzsdékben, adó-, posta-, távirada és vasuti hivataloknál, váltóüzletekben stb. kaphatók. Játéktervek sorsjeggyvevők részére ingyen adatnak ki.

A sorsjegyek portómentesen küldetnek szét.

A cs. kir. lottójövedéki igazgatóság államsorsjátékok osztálya.

SZERKESZTOI POSTA.

A. B. Dehogy reflektálunk minden zöldségre. Vörösmarty ünnepét meggyanusítani, a »Szózat« költőjének emlékezetét megzavarni, rémlátományokat nyomda festék alá adni, ez mind olyan dolog, mely után nem válasz kell, hanem hideg borogatás, sok nyugalommal és erős diétával.

Mélnők. Helyben. A cikket — tekintettel annak közérdekű voltára — közöljük, de megjegyezzük, hogy erről már volt szó egyik helybeli lapban.

KOZGAZDASAG.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1900. okt. hó 23-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 13.60—13.—. Kétszeres buza 12.20—11.60. Rozs 12.70—12.—. Arpa 11.60—11.20. Zab 10.40—9.80. Tengeri: 9.——8.60. Borsó 34.—. Lencse 40.—. Bab 14.—. Köleskása 24.—. Burgonya 3.20. 100 kiló lángliszt 25.—. zsemlyeliszt 24.—. fehérkenyér liszt 23.—, barnakenyér liszt 20.—. széna fuvarral 5.20, szalma 1.20 Szalonna 106.—, 6 kiló zsup-szalma —16, 150 dkg alom-szalma —8. 1 köbm. bükkfa 6.50, tölgyfa 6.—, cserfa 6.70, 100 kiló marhahús —96, öntött gyertya —86. Lámpaolaj —82. 1 liter ó-bor 1.20. Uj-bor —80. Pálinka —72, Szilva-pálinka 1.60. Szesz 2.—. 1 mm. kőszó 21.50, nyers fagyú —48. olvaszt. fagyú 72.—, szappan 48.—, mosott birka gyapju —, magyar gyapju —. Egy hektoliter ó-bor 68.—, új bor 50.—, méz 2.10, kemény faszén 3.20, puha faszén 3.—, kende mag 20.—, köles —, repeze —, dió 48.—, mogyoró —, aszalt szilva 42.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —, szalonna 1.12, sertéshus 1.—4, juh-hus 64, veres hagyma 14, fog-hagyma 24, bors 2.40, paprika 2.20, barnakenyér 20. Egy liter kócsaj 40, mm. bükköny —, 1 mm. luczernamag —, 1 mm. lóhere —, 1 mm. burgondi —.

Forgalmi kimutatás 1900. évi okt. hó 23-ról. Tiszta buza körülbelül 1800 hltr, kétszeres buza 400 hltr, rozs 500 hltr, árpa 150 hkl, zab 220 hltr, tengeri 2000 hltr, burgonya 400 hltr. Lásas jószágok: Hizott sertés mintegy 150 drb, félhizott 200, sovány 280, süldő 570, malac: 680, hizott marha 28, jármás ökör 500, fejős tehén 280, borju 270, bivaly 11, juh és kecske 260, ló 357.

Marha ártáblázat 1900. okt. hó 23-ról. Egy pár első rendű jármás ökör 620—680, egy pár másodrendű jármás ökör 480—620, egy pár harmadrendű jármás ökör 280—460, 1 drb fejős tehén 100—250, 1 drb vágó ökör 250 kgr. 160—230, 1 drb vágó tehén 150 kgr. 120—184, 2 drb. veres borju 32—50, 1 drb. fél éves borju 36—46, 1 drb egy éves borju 48—7, két éves borju 70—172, 1 drb hizott sertés 80—136, 3 pár fél éves 26—32, 1 pár egy éves sertés, 40—66, 1 pár két éves sertés 70—130, 1 drb igás ló 140—280, 1 pár ökrbőr 40—52, 1 pár tehénbőr 26—36, 1 pár bojubőr 10—20, pár lóbőr 8—20.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, okt. 24.

Osztrák hitel	647 25
Magyar hitel	645 50
Allamvasut	644
Rimamurányi	492
Magyar jelzálog	425
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hatalridők.

Budapest, okt. 24.

Buza októberre	7.28
Buza júniusra	7.77

Tengeri	5.04
Rozs okt.	7.02
Zab okt.	5.40
Káposzta, repeze, mag.	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. okt. 24-én.

Magyar aranyjárdék 4%	94 50
Magyar koronajárdék	90
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,25%	99 50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	98
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	96 50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	90 75
Italmérségi jog megváltási kötvény	98 50
Horváth-szlavónföldtehermentesítési kötvény	92 50
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	163 50
Tiszaszabályozás szept. sorsjegyek kölcsön	139

Osztrák járadék papirban	96 25
Osztrák járadék ezüstben	96 05
Osztrák járadék aranyban	95
Osztrák korona járadék	97 15
Osztrák államsorsjegyek	181 50
Osztrák magyar bankrészevény	17
Magyar hitelbankrészevény	644 50
Osztrák hitelintézet részevény	643 50
Párisi vista	96
20 frankos arany (Napoleon'or)	19 20
Németbirodalmi márka	117 75
London vista	240 80
20 márkás arany	25 54

Dr. VUCSKICS GYULA.

Az összes 50.000 nyeremény JEGYZÉKE.
A legnagyobb nyeremény legszerencsés esetben:
1.000.000 korona
A nyeremények részletes beosztása a következő:

Kézpénzben fizetendő.	Korona
1 jutalom	600000
1 nyer. á	400000
1 ..	200000
2 ..	100000
1 ..	90000
1 ..	80000
1 ..	70000
2 ..	60000
1 ..	40000
3 ..	30000
1 ..	25000
7 ..	20000
3 ..	15000
31 ..	10000
67 ..	5000
3 ..	8000
432 ..	2000
763 ..	1000
1238 ..	500
90 ..	300
81700 ..	200
3900 ..	170
4900 ..	130
50 ..	100
3900 ..	80
3900 ..	40
50,000 nyer. és jut. összegben	13.160,000

Nyuítsunk kezét a szerencsének!

Már sokan szerencsések lettek egy nálunk vásárolt sorsjeggyel!

Az egész világban a legnagyobb eséllyel bíró magy. kir. szab. osztálysorsjáték legközelebb újból megkezdődik.

100,000 sorsjegyre 50,000

pénznyeremény jut, tehát az oldalt álló nyereményjegyek szerint a sorsjegyek felét pénznyereménnyel húzzák ki és egy külföldi sorsjáték sem képes aránylag ilyen nagy nyereményeket felmutatni, mint a mi magyar osztálysorsjátékunk.

Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben

egy millió korona.

Egészben tizenhárom millió 160,000 korona lesz kihúzva és az egész vállalat állami felügyelet alatt áll.

Az eredeti sorsjegyek tervszerű árai az I. osztályhoz:
egy nyolczad (1/8) forint —.75 vagyis 1.50 korona
egy negyed (1/4) » 1.50 » 3.— »
egy fél (1/2) » 3.— » 6.— »
egy egész (1) » 6.— » 12.— »
utánvét mellett vagy az összeg előzetes be-
küldése ellenében. Hivatalos tervezet díjtalanul. Megrendeléseket eredeti sorsjegyekre

f. évi október hó 28-ig

kérünk hozzájuk beküldeni.

Török A. és Tsa.

BANKHÁZ

Budapest, V., Váci-körut 4/a.

Fiókbankházak: IV., Múzeum-körut 11.
VI., Erzsébet-körut 54.

Sok és nagy nyereményt fizettünk már ki vevőinknek és pedig rövid idő alatt körülbelül három és fél millió koronát.

Rendelőlevél levágandó. TÖRÖK A. ÉS TÁRSA főelárusítók Budapest.

Kérek részemre ..... I. oszt. m. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos tervezettel együtt küldeni.

Az összeget ..... korona összegben } utánvételezni kérem.
} postautalvánnyal küldöm. { A nem tetsző törlendő.

Pontos cím.